

بررسی روابط ساختاری گرایش به نماز، بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

چکیده

این پژوهش با هدف تعیین سهم عامل گرایش به نماز در پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان انجام شد. طرح این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری آن کلیه دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر رامسر با حجم ۲۱۰۰ نفر بود که از میان آنان با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف و مقیاس تقید به نماز پناهی استفاده گردید و معدل پایان سال دانش‌آموزان نیز به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی آنان به کار گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل مسیر و از نرم افزار Amos استفاده شد. نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که بین گرایش به نماز، بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه ساختاری وجود دارد و گرایش به نماز بصورت مستقیم و غیرمستقیم (با میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی) با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد. نماز و برقراری ارتباط با خدا در دانش‌آموزان باعث بهبود بهزیستی روان‌شناختی آنان شده و بهزیستی روان‌شناختی نیز باعث بهبود عملکرد تحصیلی می‌شود.

کلید واژه ها: بهزیستی روان‌شناختی، پیشرفت تحصیلی، روابط ساختاری، گرایش به نماز

پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی نظام تعلیم و تربیت است و تمام کوشش‌های این نظام، جامه‌ی عمل پوشاندن به این امر است. به عبارتی، جامعه و به طور ویژه آموزش و پرورش، نسبت به سرنوشت فرد، رشد و تکامل موفقیت‌آمیز وی و جایگاه او در جامعه، علاقه‌مند و نگران است و انتظار دارد فرد در جوانب گوناگون شناختی، شخصیتی، عاطفی، رفتاری و کسب مهارت و توانایی آنچنان که باید، پیشرفت و تعالی یابد (گواتز، نت، مارتینی، هال و پکران، ۲۰۱۲).

آنچه مسلم است ارتباط ابعاد متفاوت بهداشت روانی با عملکرد تحصیلی و تربیتی است که همواره مورد تایید بوده است. افرادی که به دلایلی دچار آشفتگی‌های هیجانی هستند و از سلامت روانی خوبی برخوردار نیستند اغلب مشکلاتی از قبیل خودپنداره ضعیف، اضطراب، افت تحصیلی، طرد اجتماعی، افسردگی و پوچ-گرایی دارند که این مشکلات روانی تاثیر مستقیم بر فرایند یادگیری آن‌ها می‌گذارد.

در قرن بیست و یکم روان‌شناسی متوجه این امر شده است که انسان باید انرژی عقلانی خود را صرف جنبه‌های مثبت تجربه‌اش کند (سلیگمن، استین، پارک و پترسون، ۲۰۱۵). چون در آغاز روان‌شناسی بیشتر بر هیجان‌های منفی مانند اضطراب و افسردگی تمرکز داشت تا بر هیجان‌های مثبت مانند شادکامی و رضایت، متون علمی بیشتر در مورد رنج بود تا لذت (مایرز، ۲۰۲۰). ولی امروزه پژوهش درباره بهزیستی و روان‌شناسی مثبت به طور روز افزون در حال رشد است. در همین راستا یکی از مهمترین اهدافی که نظام تعلیم و تربیت به دنبال آن است بحث بهزیستی و سلامت روان‌شناختی دانش‌آموزان است. از شاخص‌های کیفی نظام تعلیم و تربیت است که برای تحقق رشد تحصیلی، دانش‌آموزانی داشته باشد شاداب و برخوردار از سلامت روان. مخصوصاً اینکه در دوره نوجوانی با توجه به ویژگی‌های خاص نوجوان، پرداختن به بحث سلامت روان و بهزیستی روان‌شناختی اهمیت ویژه‌ای می‌یابد. یکی از افراد اثرگذار در حوزه بهزیستی روان‌شناختی کارول ریف^۴ است که الگوی بهزیستی روان‌شناختی یا بهداشت روانی مثبت را ارائه کرد. بهزیستی دارای شاخص‌ها و علائم گوناگونی است که تحت تاثیر شخصیت، خلق، تفاوت‌های فردی و فرهنگی و محیطی قرار می‌گیرد. بهزیستی را با شاخص‌هایی از رویکرد روان‌شناسی مثبت‌گرا مانند داشتن عواطف مثبت، نداشتن عواطف منفی، هدفمندی در زندگی، رشد شخصی، داشتن استقلال، تسلط بر محیط، تاب‌آوری، شادی، امید، خوش‌بینی، رضایت از زندگی و پیشرفت‌های فردی اندازه می‌گیرند.

1. Goetz, Nett, Martiny, Hall & Pekrun

2. Seligman, Steen, Park & Peterson

3. Myers

4. Ryff

دینداری و ارتباط با خدا به مثابه یکی از مهمترین عوامل بهزیستی روان شناختی قلمداد می‌گردد، به طوری که یکی از متداول‌ترین شاخص‌های مورد استفاده برای مطالعه سلامت روانی بهینه است (اسمیت^۱، ۲۰۰۵). نماز به عنوان یکی از مهمترین نشانه‌های ایمان در اکثر مذاهب توصیه شده است که به شدت بر کیفیت زندگی روانی انسان موثر است (لاد و امسی اینتوش^۲، ۲۰۱۸). نماز جلوه برجسته یاد خداست و با آن دل آرام می‌گردد. اهمیت این ارتباط در زمان نوجوانی به اوج می‌رسد. در این دوره افراد به دلیل اینکه در جستجوی ایدئولوژی هستند، معنویات و ارتباط با خدا از اهمیت دوچندان برخوردار است. جوان نمازگزار دیدگاه خاصی به هستی دارد و زندگی دنیایی را به گونه متفاوتی تفسیر می‌کند. این طرز نگاه او را به ثبات شخصیت می‌رساند و باعث می‌شود به جای تجربه ترس و اضطراب، امنیت روانی داشته باشد و در مقابل افت و خیزها تعادل روانی اش به هم نریزد. براساس نظریه روان‌شناسی مثبت، پرداختن به معنویات بر میزان تحقق نیازهای روان‌شناختی افراد و به تبع آن حصول رضایت و بهزیستی روان‌شناختی تاثیر می‌گذارد (کیم پرتیو و دینر^۳، ۲۰۰۹). بررسی نتایج تحقیقات کوئینگ^۴ (۲۰۱۲) نشان می‌دهد نماز بر سلامت روان افراد تاثیر مثبت دارد. نماز یک روش زندگی است که اخلاق، ارزش‌ها و فضایل رفتاری را در بر می‌گیرد. از طریق نماز مومن با برون‌ریزی هیجانی خود را از ناپاکی‌ها و پلیدی‌ها تخلیه کرده، افکار منفی را از بین می‌برد و برای پالایش روانی خویش تلاش می‌کند (صفری و همکاران، ۱۳۹۳). بررسی‌های انجام شده در فرهنگ‌ها و مذاهب‌های مختلف تاثیرات مثبت دعا و عبادت را بر ویژگی‌هایی چون میل به زندگی، هدفمندی، احساس شادی و کاهش اضطراب را تایید نموده‌اند. آنان در مطالعه خود نشان دادند که هر چه سطح پرداختن به معنویات و امور عبادی بالاتر باشد مشکلات روان‌شناختی کمتر است (الیسون، برادشاو، کوئل و مارکوم^۵، ۲۰۱۲). البته در رابطه با ارتباط نماز و سلامت روانی یافته‌ها تا حدودی متفاوت هستند و در این میان متغیرهایی چون سن، تحصیلات و مذهب این رابطه را تعدیل کرده‌اند (اسچیمن، بیرمن و الیسون^۶، ۲۰۱۳). الیسون، برادشاو، فلانلی و گالک^۷ (۲۰۱۴) در تحقیقی که با بزرگسالان آمریکا انجام دادند بین نماز، ارتباط با خدا و نشانه‌های اختلال اضطرابی رابطه دیدند. در تحقیق دیگری که توسط برادشاو و ویکتور کنت^۸ (۲۰۱۷) به تازگی بر روی افراد سالخورده بالای ۶۵ سال انجام شده مشخص گردیده که نماز به واسطه افزایش سطح خوش‌بینی افراد در بهبود سلامت روانی آنان موثر است.

1. Smith

2. Ladd & McIntosh

3. Kim-Prieto & Diener

4. Koenig

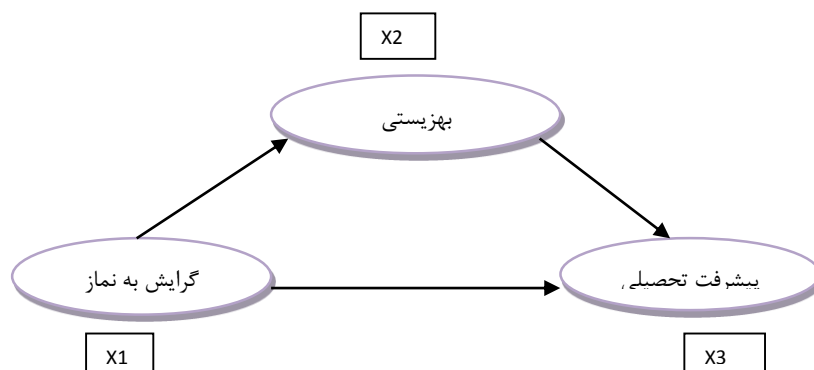
5. Ellison, Bradshaw, Kuyel & Marcum

6. Schieman, Bierman & Ellison

7. Ellison, Bradshaw, Flannelly & Galek

8. Bradshaw & Victor Kent

براین اساس و با اتکا به مبانی نظری موجود، مدل فرضی زیر ترسیم شد. و پژوهش حاضر به این سوالات می‌پردازد که متغیرهای گرایش به نماز، بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی چه رابطه‌ای با هم دارند؟ آیا گرایش به نماز مستقیم و غیر مستقیم (با میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی) بر پیشرفت تحصیلی تاثیر دارد؟

نمودار (۱) مدل فرضی پژوهش

روش

با توجه به نوع جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، روش تحقیق حاضر از نوع همبستگی است. برای تحلیل داده‌ها از روش مدل ساختاری استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر رامسر در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در هر سه پایه و در کلیه رشته‌ها بود که بنا به اعلام اداره آموزش و پرورش به تعداد ۲۱۰۰ نفر بودند. برای انتخاب نمونه از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد. بدین صورت که از بین ۱۱ دبیرستان موجود ۱۱ کلاس به عنوان خوشه‌های دستیابی به نمونه مورد نظر انتخاب شدند. حجم نمونه مورد نیاز با استفاده از جدول کرجسی و مورگان^۱ (۲۰۰۹) تعداد ۳۰۰ دانش‌آموز (۱۸۴ دختر و ۱۱۶ پسر) بود. در اجرای پرسشنامه‌ها، ابتدا هدف تحقیق برای دانش‌آموزان بیان شد و سپس آزمون‌ها در اختیار آنها قرار گرفت و از آنها خواسته شد تا نظر خود را با دقت بیان کنند. پرسشنامه‌ها بصورت گروهی اجرا شد. سپس داده‌های بدست آمده با استفاده از ابزار SPSS و Amos مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزار پژوهش

پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی: این پرسشنامه توسط ریف (۱۹۸۹) تهیه شده است که دارای ۸۴ ماده است و شش مولفه پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران، رشد شخصی، خودمختاری، زندگی هدفمند و تسلط بر محیط را می‌سنجد. پاسخ به هر ماده، روی یک طیف ۶ درجه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق قرار دارد و بعضی از گویه‌ها بصورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. ریف پایایی خارجی بین ۰/۸۱ تا ۰/۸۵ را برای آن

¹.Krejcie & Morgan

گزارش کرده است. در ایران نیز، بیانی و همکاران (۱۳۸۷) ضریب پایایی برابر با ۰/۸۲ را برای آن بدست آورده‌اند. پژوهش حاضر نیز پایایی برابر با ۰/۸۱ برای آن بدست آورد.

پرسشنامه تقید به نماز: این پرسشنامه توسط پناهی در سال ۱۳۸۲ ساخته شده است. پرسشنامه دارای ۲۰ گویه است و پاسخ‌ها بر اساس مقیاس ۵ نمره‌ای لیکرت از بسیار کم (۱) تا بسیار زیاد (۵) نمره گذاری می‌شوند. نمرات در یک طیف از ۲۰ تا ۱۰۰ قرار می‌گیرند که نمره بالاتر نشانه تقید بیشتر به نماز است. تهیه‌کننده پرسشنامه پایایی ۰/۹۳ را برای آن گزارش کرده است. در پژوهش حاضر نیز با اجرای مقدماتی آن روی ۴۰ دانش‌آموز ضریب آلفای ۰/۸۸ بدست آمد.

پیشرفت تحصیلی: برای سنجش پیشرفت تحصیلی معدل نیمسال اول تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ دانش‌آموزان از مدارس اخذ و به عنوان شاخص عملکرد تحصیلی هر دانش‌آموز در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در جدول شماره ۱ میانگین، انحراف معیار، حداقل نمره و حداکثر نمره برای متغیرهای پژوهش نمایش داده شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، حداقل نمره و حداکثر نمره متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
گرایش به نماز	۴۸/۱۱	۳۸/۵۷	۲۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
بهزیستی روان‌شناختی	۳۱۷/۰۹	۹۸/۲۸	۸۴/۰۰	۵۰۰/۰۰

مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش مدل با توجه به داده‌ها در جدول شماره ۲ ارائه شده است. در مرحله اولیه این شاخص‌ها در سطح قابل قبولی نبودند و لذا با استفاده از شاخص‌های تصحیح مدل در نرم‌افزار و مفهوم زیرسازه‌های عوامل پنهان در نظر گرفته شده در مدل، در تصحیح مدل و بهتر شدن مدل از لحاظ نیکویی برازش پرداخته شد.

جدول ۲. شاخص‌های نیکویی برازش مدل تحقیق

نوع شاخص نیکویی برازش	شاخص قبل از تصحیح	شاخص بعد از تصحیح	نتیجه
χ^2	۳/۴۴	۱/۸۰	مناسب
RMSEA	۰/۰۷	۰/۰۲	مناسب
CFI	۰/۹۷	۰/۹۹	مناسب
IFI	۰/۹۷	۰/۹۹	مناسب
AGFI	۰/۷۰	۰/۹۹	مناسب

با توجه به مقادیر مربوط به شاخص‌های نیکویی برازش، این مدل از لحاظ همه شاخص‌های موردنظر و با توجه به داده‌های این پژوهش در سطح خوبی قرار داشت.

طبق مدل فرضی پژوهش، گرایش به نماز مستقیم و غیرمستقیم با میانجی‌گری بهزیستی روان‌شناختی با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد. با توجه به اینکه رابطه ساختاری امکان بررسی همزمان روابط بین متغیرها را به پژوهشگر می‌دهد، لذا در اینجا رابطه بین گرایش به نماز، بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی بطور همزمان در قالب یک فرضیه آزموده می‌شود.

محاسبه مجموع اثرات مستقیم و غیرمستقیم کلیه متغیرها در جدول ۳ آورده شده است.

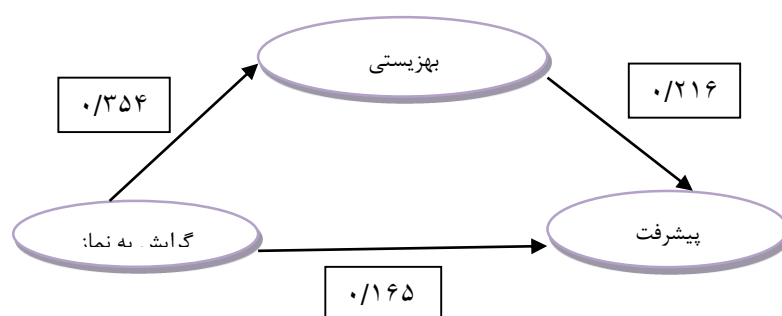
جدول ۳. مجموع اثرات مستقیم و غیرمستقیم گرایش به نماز و بهزیستی روان‌شناختی بر پیشرفت تحصیلی

متغیر مستقل	اثرات مستقیم	اثرات غیر مستقیم	مجموع تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم
گرایش به نماز	۰/۱۶۵	۰/۸۶	۰/۲۵۱
بهزیستی روان‌شناختی	۰/۲۱۶	-----	۰/۲۱۶

* $P < 0.01$ ** $P < 0.05$

با توجه به داده‌های جدول ۳ متغیر گرایش به نماز با ضریب بتای ۰/۲۵۱ بر پیشرفت تحصیلی تاثیر دارد. به عبارت دیگر یک واحد تغییر در مقدار متغیر گرایش به نماز باعث می‌شود پیشرفت تحصیلی به اندازه ۰/۲۵۱ تغییر کند. بهزیستی روان‌شناختی نیز با مقدار بتای ۰/۲۱۶ بر پیشرفت تحصیلی تاثیر مثبت دارد. یعنی یک واحد تغییر در بهزیستی روان‌شناختی باعث ۰/۲۱۶ تغییر در پیشرفت تحصیلی می‌شود. همچنین بر اساس یافته‌ها، ضریب بتای گرایش به نماز و بهزیستی روان‌شناختی نیز معنادار و برابر با ۰/۳۵۴ شده است.

ضرایب به دست آمده برای کلیه مسیرها و مقدار خطای متغیرها در نمودار ۲ ارائه شده است.

نمودار (۲) نمودار نهایی تحلیل مسیر با ضرایب بتا

بحث و نتیجه گیری

در پژوهش حاضر برای پاسخگویی به سوال تحقیق به سه متغیر (فرهنگ مدرسه، بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی) توجه گردید. نتایج همسو با نتایج پژوهش‌های قبلی نشان داد که تماز خواندن و ارتباط با خدا می‌تواند دانش‌آموز را به سطح مناسبی از بهزیستی روان‌شناختی برساند. وجود رابطه مثبت معنادار بین بهزیستی روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی نشان می‌دهد که با تامین سطح مکفی از سلامت روانی دانش‌آموز از طریق امور معنوی همچون نماز می‌توان شرایط دستیابی به سطح بهینه از پیشرفت تحصیلی را فراهم آورد.

صاحب‌نظران پیشرفت تحصیلی را یک مفهوم چندبعدی می‌دانند که علاوه بر مسائل آموزشی، مولفه‌های روانی و شخصیتی و اجتماعی را نیز در بر می‌گیرد. عوامل مختلفی از قبیل هوش، سبک‌های یادگیری، انگیزه، راهبردهای شناختی و فراشناختی، خودتنظیمی، خودکارآمدی، رضایت، سلامت روانی، شیوه تدریس و ... برای تبیین واریانس این مفهوم مطالعه شده‌اند. یکی از این عوامل موثر که کمتر به آن پرداخته شده است نماز است. شریف‌زاده و همکاران (۱۳۸۸) در بررسی ارتباط نماز و نیایش با وضعیت تحصیلی می‌گویند اعتقادات مذهبی، به ویژه نماز می‌تواند اثر خوبی بر وضعیت تحصیلی داشته باشد. زوبایرو و ساکاریان^۱ (۲۰۱۶) طی تحقیقی با هدف بررسی رابطه مذهب‌گرایی و عملکرد تحصیلی دانشجویان، به این نتیجه رسیدند که انجام اعمال مذهبی با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت معنادار دارد. از طرف دیگر بسیاری از روان‌شناسان نظیر یونگ، فرانکل، تیلیچ و آلپورت بر این باورند که یک نظام ارزشی دینی می‌تواند نقش موثری در سلامت روانی ایفا کند. جوشی، کوماری و جاین^۲ (۲۰۰۸) در بررسی رابطه باورهای مذهبی و بهزیستی روان‌شناختی با ارائه آمار و ارقام مستند، نقش نماز بر سلامت روانی دانش‌آموزان را مثبت دیده‌اند. آنان در نتیجه گیری می‌گویند اگرچه عده کمی از روان‌شناسان به بررسی این رابطه پرداخته‌اند، اما تمامی آن‌ها به رابطه عمیق باور مذهبی و سلامت روانی پی برده‌اند. چایم^۳ (۲۰۱۵) در بررسی مذهب‌گرایی و رابطه‌اش با بهزیستی روان‌شناختی، نمونه‌ای مشتمل بر ۱۴۰ نفر از افراد ۲۰ تا ۷۸ ساله که از مسیحیان ایرلندی بودند را مورد مطالعه قرار داد که یافته‌ها نشان از رابطه مثبت بالا بین مذهب‌گرایی و بهزیستی روان‌شناختی می‌دادند. ون کاپلان، تات گادیر، سارقلو و فردریکسون^۴ (۲۰۲۰) در بررسی رابطه مذهب و بهزیستی به نقش واسطه‌ای احساسات مثبت پی برده‌اند. به نظر آنان پرداختن به امور مذهبی و معنوی از طریق ایجاد احساساتی چون شکوه، بزرگی، عشق و آرامش باعث بهزیستی روان‌شناختی افراد می‌شود. مالتبی، لیوایز و دی^۵ (۲۰۰۸) نیز رابطه نماز و بهزیستی ذهنی را در یک چارچوب شناختی رفتاری

1. Zubairu & Sakariyau

2. Joshi, Kumari & Jain

3. Chime

4. Van Cappellen, Toth-Gauthier, Saroglou & Fredrickson

5. Maltby, Lewis & Day

مورد مطالعه قرار داده‌اند. آنان با بررسی ۱۷۳ نفر از بزرگسالان انگلیسی ۱۸ تا ۵۱ ساله، تجربه نماز خواندن و دفعات آن را موثر بر بهزیستی ذهنی دیده‌اند.

آنچه از این پژوهش حاصل شد این واقعیت است که برای تحقق پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید به بهزیستی روان‌شناختی آنان پرداخت و در این میان یکی از راه‌های دستیابی به سلامت روان نماز خواندن است. تحقیقات نشان داده‌اند دانش‌آموزانی که در سایه نماز و ارتباط با خدا از سلامت روان‌شناختی برخوردارند، نمرات بهتری نیز کسب می‌کنند. تاثیرات شگرف نماز بر روی نسل جوان و نوجوان بر کسی پوشیده نیست. تقریباً تمامی نمازگزاران معتقدند پس از به پا داشتن فریضه نماز به آرامش روحی دست می‌یابند و از طریق احساسات مطلوبی که برای آنان فراهم می‌شود عملکرد بهتری در انجام وظائف خود دارند. تحقیقاتی که درباره نقش توکل، نماز، دعا و نیایش، روزه‌داری و شرکت در مراسم مذهبی در قشر دانش‌آموز و دانشجو انجام شده مبین تاثیرات مثبت این امور بر سلامت روان است.

محدودیت‌ها

با توجه به اینکه داده‌ها در مدارس رامسر جمع‌آوری شده‌اند، تعمیم‌دهی یافته‌ها با محدودیت مواجه است. طرح پژوهش از نوع همبستگی است و از لحاظ اسنادهای علی نتایج محدودیت دارد. ممکن است متغیرهای مزاحم یا تعدیلگری وجود داشتند که بر رابطه اثر گذاشته‌اند ولی در پژوهش حاضر مدنظر قرار نگرفته‌اند.

پیشنهادها

اجرای پژوهش‌های مشابه در جهت بررسی میزان تکرارپذیری یافته‌ها توصیه می‌شود. انجام مداخله‌هایی در جهت بررسی تاثیر نماز بر سلامت روانی افراد برگزارکنندگان کارگاه‌های روان‌شناسی دین و معنویت با رویکرد نظریه پردازان این حوزه برای دانش‌آموزان توجیه والدین و معلمان نسبت به نقش مهم نماز و عبادت، و فراهم کردن زمینه‌های معنوی لازم در خانه و مدرسه در تامین بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان

منابع

- بیانی، علی اصغر؛ محمد کوچکی، عاشور؛ و بیانی، علی. (۱۳۸۷). روایی و پایایی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۱۴(۲)، ۱۴۶-۱۵۱.
- پناهی، علی احمد (۱۳۸۲). بررسی رابطه میزان تقید به نماز و سطح اضطراب دانش‌آموزان سال دوم دبیرستان شهرستان قم. رساله کارشناسی ارشد گروه روانشناسی، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی ره.
- شریف زاده، معصومه؛ جمال آبادی، محمدصادق؛ هاشمیان، معصومه؛ و اکبری، آرش. (۱۳۸۸). بررسی ارتباط نماز و نیایش با وضعیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد سبزوار. فصلنامه علمی پژوهشی کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی سبزوار، ۱۴(۳ و ۴)، ۸-۱۴.

صفری، نوش آفرین؛ میرآقایی، علی عباس؛ قاضی، شیرین؛ و مرادی، کبری. (۱۳۹۳). بررسی رابطه تقید به نماز و سلامت روان در دانشجویان دانشگاه پیام نور خرم آباد. فصلنامه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی لرستان، ۱۶(۲)، ۷۱-۷۹.

- Bradshaw, M. & Victor Kent, B. (2017). Prayer, Attachment to God, and Changes in Psychological Well-Being in Later Life. *Journal of Aging and Health*, 1-25.
- Chime, E. (2015). *A study of religiosity and psychological well-being*. A thesis presented to the school of social sciences at national college of Ireland.
- Ellison, C. G., Bradshaw, M., Flannelly, K. J., & Galek, K. C. (2014). Prayer, attachment to God, and symptoms of anxiety-related disorders among US adults. *Sociology of Religion*, 75, 208-233.
- Ellison, C. G., Bradshaw, M., Kuyel, N., & Marcum, J. P. (2012). Attachment to God, stressful life events, and changes in psychological distress. *Review of Religious Research*, 53, 493-511.
- Goetz, T., Nett, U. E., Martiny, S. E., Hall, N. C., & Pekrun, R. (2012). Swantje Dettmers e, Ulrich Trautwein Students' emotions during homework: Structures self concept antecedents, and achievement outcomes. *Learning and Individual Differences*, 22, 225-234.
- Joshi, S., Kumari, S. & Jain, M. (2008). Religious Belief and Its Relation to Psychological Well-being. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 34(2), 345-354.
- Kim-Prieto, C., & Diener, E. (2009). Religion as a source of variation in the experience of positive and negative emotions. *The Journal of Positive Psychology*, 4, 447-460.
- Koenig, H. G. (2012). Religion, spirituality, and health: The research and clinical implications. *ISRN Psychiatry*, 33.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (2009); Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Measurement, 51, 407-460.
- Ladd, K. L., & McIntosh, D. N. (2018). Meaning, God, and prayer: Physical and metaphysical aspects of social support. *Mental Health, Religion & Culture*, 11, 23-38.
- Maltby, J., Lewis, C. A. & Day, L. (2008). Prayer and subjective well-being: the application of a cognitive-behavioral framework. *Mental Health Religion and Culture*, 11 (1), 119-129.
- Myers, D. G. (2020). Wealth, well-being, and the new American dream. *Center for the New American Dream*.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything or is it? Exploration on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081.
- Schieman, S. H., Bierman, A., & Ellison, C. G. (2013). Religion and mental health. In C. Aneshensel & J. Phelan (Eds.), *Handbook of the sociology of mental health* (pp. 457-478), New York, NY: Springer.
- Seligman, M.E.P., Steen, T.A., Park, N., Peterson, C. (2015). *Positive Psychology Progress: Empirical validation of interventions*. *American Psychologist*, 60(5), 410-421.
- Smith, C. (2005). *Soul searching: The religious and spiritual lives of American teenagers*. New York, NY: Oxford University Press.
- Van Cappellen, P., Toth-Gauthier, M., Saroglou, V., & Fredrickson, B., L. (2020). Religion and Well-being: The Mediating Role of Positive Emotions. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 1-41.

Zubairu, U.M. & Sakariyau, O.B. (2016).The Relationship between Religiosity and Academic Performance amongst Accounting Students. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 5(2), 165-173.

Structural relations between tendency to prayer, psychological well-being and academic achievement in students

Abstract

This study was aimed to determine the contribution of tendency to prayer in anticipation of psychological wellbeing and academic achievement in students. The research design is descriptive and correlational, and its population was the all students of high schools in Ramsar city equal 2100 that among them, 300 students were selected by random cluster sampling. For collecting data these scales: psychological well-being by Ryff and coming to prayer by Panahi were used, and the student's final term average applied as criteria for academic achievement. For Statistic analyzing, path analysis test by Amos was used. The results of analysis showed that there are structural relations between tendency to prayer, psychological wellbeing and academic achievement: and tendency to prayer has a significant effect on academic achievement directly and indirectly (mediated by psychological wellbeing) on academic achievement. Prayer and relationship to God in students improve their psychological well-being, and psychological well-being also improves their academic performance.

Keywords: psychological well-being, academic achievement, structural relations, tendency to prayer